

หลักเกณฑ์และแนวทาง การใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ OTOP กรมการพัฒนาชุมชน

๑. ความเป็นมา

ตามที่ กระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชนดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เพื่อในการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับประชาชน ด้วยการสนับสนุน ส่งเสริม ให้ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP มีศักยภาพทางการผลิตการบริหารจัดการ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ให้มีคุณภาพ มาตรฐาน โดยกำหนดให้มีการลงทะเบียนผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP และดำเนินการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย เพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ OTOP ให้มีศักยภาพทางการตลาดสูงขึ้น นั้น

การดำเนินงานตามโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) กรมการพัฒนาชุมชน ได้ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ได้ผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเอง ให้มีคุณภาพดี มีปริมาณมากพอ และได้รับมาตรฐานจากหน่วยงานของรัฐ สามารถนำผลิตภัณฑ์ไปลงทะเบียน เพื่อคัดสรรจัดระดับสินค้า ๑ - ๕ ดาว เป็นการส่งเสริมการตลาด ในระดับต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพปริมาณและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ OTOP กรมการพัฒนาชุมชน จึงได้กำหนดมาตรฐาน การพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ OTOP กรมการพัฒนาชุมชน เพื่อการรับรองผลิตภัณฑ์ และส่งเสริมศักยภาพการตลาดเพิ่มขึ้น จึงออกประกาศหลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ OTOP กรมการพัฒนาชุมชน จำแนกคุณลักษณะและมาตรฐานผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP รวมทั้งส่งเสริมการตลาดให้ กว้างขวางมากขึ้น

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อส่งเสริมให้ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ที่ลงทะเบียนกับกรมการพัฒนาชุมชนได้มี เครื่องหมายรับรองคุณภาพ มาตรฐานรับรองผลิตภัณฑ์

๒.๒ เพื่อส่งเสริมให้ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐาน มีความสะอาด ความปลอดภัย และสามารถจำหน่ายในตลาดทั่วไปได้

๒.๓ เป็นเครื่องหมายรับรองคุณภาพ สร้างความเชื่อมั่นในมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ OTOP แก่ผู้บริโภค

๓. คุณสมบัติของผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และผลิตภัณฑ์ที่ขอใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์

เป็นผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ที่ผ่านการลงทะเบียนผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP และมีชื่อปรากฏ อยู่ในฐานข้อมูลของกรมการพัฒนาชุมชน

๔. จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ สามารถขอใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์

ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ที่ได้ลงทะเบียนผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP มีสิทธิ์ยื่นขอใช้เครื่องหมาย ผลิตภัณฑ์ ได้ตามจำนวนที่ลงทะเบียน

๕. การจัดระดับเครื่องหมายผลิตภัณฑ์

จัดระดับเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ ออกเป็น ๔ ระดับ ตามคุณภาพและปริมาณที่สามารถผลิตได้ ความหมายตามประกาศกรมการพัฒนาชุมชน ดังนี้

๕.๑ สีสทอง Premium (แข่งขันสู่สากล) เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูงและผลิตได้จำนวนมากอย่างต่อเนื่อง มีตลาดจำหน่ายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ มีกำลังการผลิตที่รองรับการสั่งซื้อได้ในปริมาณมาก และมีศักยภาพพัฒนาสู่การส่งออกได้ในระยะยาว

๕.๒ สีเงิน Classic (อนุรักษ์คุณค่าสูง) เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูง ผลิตได้จำนวนน้อยเพราะมีขั้นตอน และกระบวนการผลิตยุ่งยากและซับซ้อน เป็นงานหัตถกรรมประณีตศิลป์ มีเอกลักษณ์ของสินค้าแต่ละชิ้น ต้องใช้ระยะเวลาในการผลิต โดยผลิตสินค้าในปริมาณไม่มาก และผลิตเพื่อจำหน่ายให้ลูกค้าเฉพาะกลุ่ม

๕.๓ สีแดง Standard (พัฒนาสร้างสรรค์) เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพระดับพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนด หรือมาตรฐานอื่นที่มีกฎหมายรองรับ กระบวนการผลิตไม่มีความซับซ้อน ผลิตได้จำนวนมาก สามารถรองรับปริมาณการสั่งซื้อจำนวนมากได้และมีกำลังการผลิตเพียงพอ หรือมีกำลังการผลิตในลักษณะเป็นเครือข่าย มีตลาดจำหน่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน และสามารถเข้าสู่การแข่งขันในตลาดได้

๕.๔ สีน้ำเงิน Rising Star (ดาวรุ่ง) เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการผลิตง่ายไม่ซับซ้อน ผลิตได้จำนวนน้อย ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานและมีความต้องการในการพัฒนาศักยภาพในตัวผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิต และการบริหารจัดการเพื่อเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน

๖. เกณฑ์การประเมินเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ OTOP กรมการพัฒนาชุมชน

ด้านที่ ๑	ด้านคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์
๑.๑	เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ระดับสากล (เช่น GMP/ GAP/ HACCP/ ISO ฯลฯ) หรือมาตรฐานการส่งออก หรือมาตรฐานตามที่ประเทศคู่ค้ากำหนด
๑.๒	เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ (เช่น ออย./ Primary GMP/ มผช. / มอก. ฯลฯ) หรือมาตรฐานที่ตลาดสินค้าหรือกฎหมายกำหนด
๑.๓	เป็นผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ใดๆ
ด้านที่ ๒	ด้านศักยภาพการผลิต
๒.๑	เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในการผลิตสูง สามารถผลิตซ้ำในปริมาณและคุณภาพคงเดิม และผลิตได้ตามคำสั่งซื้อทั้งคุณภาพและปริมาณในจำนวนมาก
๒.๒	เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพการผลิตปานกลาง สามารถผลิตซ้ำในปริมาณและคุณภาพใกล้เคียงเดิม
๒.๓	เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ ไม่สามารถผลิตซ้ำในปริมาณและคุณภาพคงเดิม
ด้านที่ ๓	ด้านกระบวนการผลิตและเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต
๓.๑	เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และกระบวนการผลิตที่ซับซ้อน หรือใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ในการผลิตปริมาณมาก
๓.๒	เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และกระบวนการผลิตไม่ซับซ้อน
๓.๓	เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีกระบวนการผลิตที่ยุ่งยากซับซ้อน ต้องใช้ทักษะฝีมือและความคิดสร้างสรรค์ และใช้ระยะเวลานานในการผลิตปริมาณน้อย
ด้านที่ ๔	ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์
๔.๑	เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์/และบรรจุภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายและมีรูปแบบเป็นที่นิยมของตลาด
๔.๒	เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบ หรือการออกแบบที่มีความโดดเด่นเฉพาะตัว เป็นงานหัตถกรรมประณีตศิลป์ที่ต้องใช้ภูมิปัญญา ศิลปะ หรือลวดลายที่ต้องใช้ฝีมือ นำเสนอและสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์

๔.๓	เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการพัฒนารูปแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์แต่ไม่ต่อเนื่อง ผลิตภัณฑ์ไม่มีความหลากหลายเท่าที่ควร
๔.๔	เป็นผลิตภัณฑ์ที่ขาดการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์/บรรจุภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ไม่หลากหลาย และรูปแบบไม่ตรงกับความต้องการของตลาด
ด้านที่ ๕	ด้านตลาดการจำหน่ายของผลิตภัณฑ์
๕.๑	เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการส่งออก หรือจำหน่ายในห้างสรรพสินค้าชั้นนำ หรือสนามบิน หรือ Modern Trade และมีการส่งออกในระยะยาวอย่างต่อเนื่อง
๕.๒	เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีราคาสูง มีกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเฉพาะเจาะจงของผลิตภัณฑ์นั้นๆ (niche market) ซึ่งอาจมีจำหน่ายในห้างสรรพสินค้าชั้นนำ หรือมีสถานที่จำหน่ายเฉพาะของผลิตภัณฑ์
๕.๓	เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีจำหน่ายเฉพาะในตลาด/ร้านค้าที่อยู่ในภูมิภาค ร้านของฝาก/ของที่ระลึกของจังหวัดหรือร้านค้าที่อยู่ในสถานที่ท่องเที่ยว ห้างในจังหวัด หรือมีสถานที่ฝากขายถาวร หรือมีผู้มารับต่อเนื่องเพื่อไปจำหน่ายต่อหรือนำไปบรรจุใหม่
๕.๔	เป็นผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายเฉพาะในร้านค้าชุมชน หรือตลาดในอำเภอ/จังหวัด หรือขายปลีกทั่วไป

๗. เกณฑ์การพิจารณาให้ใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ OTOP กรมการพัฒนาชุมชน

การให้ใช้เครื่องหมายประเภทใดจะพิจารณาจากผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดครบทุกด้าน

เครื่องหมายฯ	มาตรฐานผลิตภัณฑ์ OTOP	มาตรฐานที่กำหนด
๑. Premium	๑. ด้านคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์	ข้อ ๑.๑ หรือ ๑.๒
	๒. ด้านศักยภาพการผลิต	ข้อ ๒.๑
	๓. ด้านกระบวนการผลิตและเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต	ข้อ ๓.๑ หรือ ๓.๒
	๔. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์	ข้อ ๔.๑
	๕. ด้านตลาดการจำหน่ายของผลิตภัณฑ์	ข้อ ๕.๑
๒. Classic	๑. ด้านคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์	ข้อ ๑.๑ หรือ ๑.๒
	๒. ด้านศักยภาพการผลิต	ข้อ ๒.๒ หรือ ๒.๓
	๓. ด้านกระบวนการผลิตและเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต	ข้อ ๓.๓
	๔. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์	ข้อ ๔.๒
	๕. ด้านตลาดการจำหน่ายของผลิตภัณฑ์	ข้อ ๕.๑ หรือ ๕.๒ หรือ ๕.๓ หรือ ๕.๔
๓. Standard	๑. ด้านคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์	ข้อ ๑.๑ หรือ ๑.๒
	๒. ด้านศักยภาพการผลิต	ข้อ ๒.๒ หรือ ๒.๓
	๓. ด้านกระบวนการผลิตและเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต	ข้อ ๓.๒
	๔. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์	ข้อ ๔.๓ หรือ ๔.๔
	๕. ด้านตลาดการจำหน่ายของผลิตภัณฑ์	ข้อ ๕.๑ หรือ ข้อ ๕.๓ หรือ ๕.๔
๔. Rising Star	๑. ด้านคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์	ข้อ ๑.๓
	๒. ด้านศักยภาพการผลิต	-
	๓. ด้านกระบวนการผลิตและเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต	-
	๔. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์	-
	๕. ด้านตลาดการจำหน่ายของผลิตภัณฑ์	ข้อ ๕.๔

๘. ขั้นตอนการขอใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์

ขั้นตอนที่ ๑ การประชาสัมพันธ์

แจ้งประกาศและประชาสัมพันธ์อย่างแพร่หลายและทั่วถึง เชิญชวนผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ให้ส่งผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ยื่นคำขอใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ตามสถานที่ที่กำหนด

ขั้นตอนที่ ๒ สร้างความเข้าใจผู้ที่เกี่ยวข้อง

สร้างความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด กระบวนการและหลักเกณฑ์การขอใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เครือข่าย ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP และผู้สนใจให้ทราบโดยทั่วกัน ในโอกาสต่าง ๆ เช่น การประชุม การฝึกอบรม การออกคลินิกเคลื่อนที่ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๓ การยื่นขอใช้

๓.๑ ผู้มีความประสงค์ใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ให้ยื่นขอใช้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

๓.๒ ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ที่ส่งผลิตภัณฑ์ยื่นขอใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ว่ามีชื่ออยู่ในทะเบียนผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP และมีคุณสมบัติเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่

๓.๓ แนะนำให้ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ที่ประสงค์จะใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ กรอกข้อมูลในเอกสารแบบคำขอ พร้อมหลักฐานประกอบด้วย (๑) บัตรประจำตัวประชาชน (ผู้ขอ) (๒) ภาพถ่ายผลิตภัณฑ์ และ (๓) หลักฐานการลงทะเบียนผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ให้ครบถ้วน

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินงานขอใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์

การขอใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ กำหนดหน่วยดำเนินการเป็น ๒ ระดับ ได้แก่ ระดับอำเภอ (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ/สำนักงานเขต ในกรุงเทพมหานคร) และ ระดับจังหวัด (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด/สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร)

๔.๑ ระดับอำเภอ และสำนักงานเขต กรุงเทพมหานคร

ให้พัฒนาการอำเภอ/หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม หรือผู้แทนดำเนินการรับคำขอ พร้อมตรวจสอบรายละเอียดข้อมูลมีคุณสมบัติครบถ้วน และประเมินผลิตภัณฑ์ตามเกณฑ์การประเมินเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ OTOP กรมการพัฒนาชุมชนรวมทั้งประเมินตามเกณฑ์การพิจารณาให้ใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ OTOP กรมการพัฒนาชุมชน แล้วนำผลที่ได้นำเสนอระดับจังหวัด/สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร

๔.๒ ระดับจังหวัด และสำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร

ให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ หรือหัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของเอกสารและผลการประเมินให้ใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ OTOP กรมการพัฒนาชุมชนที่ได้รับเสนอให้พัฒนาการจังหวัด/ผู้แทนสำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร ที่ปลัดกรุงเทพมหานครมอบหมายพิจารณาตรวจสอบและกลั่นกรองผลการประเมินให้ใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ OTOP กรมการพัฒนาชุมชนที่ได้รับ และออกใบรับรองเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ แล้วนำเสนอคณะกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับจังหวัด/กรุงเทพมหานคร พิจารณาเห็นชอบให้ใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์

ขั้นตอนที่ ๕ พิจารณาเห็นชอบให้ใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์

คณะอนุกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับจังหวัด/กรุงเทพมหานคร พิจารณาเห็นชอบให้ใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ และประธานคณะอนุกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับจังหวัด/กรุงเทพมหานคร ลงนามใบรับรองเครื่องหมายผลิตภัณฑ์

ขั้นตอนที่ ๖ การประกาศใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์

๗.๑ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด/สำนักพัฒนาสังคมกรุงเทพมหานคร แจ้งผลการพิจารณาให้ใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ให้ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ทราบ

๗.๒ มอบใบรับรองเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ให้ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP

๗.๓ รายงานผลให้กรมการพัฒนาชุมชนทราบ

๗.๔ ประชาสัมพันธ์ในช่องทางสื่อต่าง ๆ

๗.๕ ตรวจสอบติดตามประเมินผลการใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์

ขั้นตอนที่ ๗ การจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน

ให้รายงานผลการดำเนินงานและสรุปผลการดำเนินงานการใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ OTOP กรมการพัฒนาชุมชนระดับจังหวัด/กรุงเทพมหานคร ส่งให้กรมการพัฒนาชุมชน ทุกวันที่ ๒๐ ของเดือน ทางไปรษณีย์ อีเล็กทรอนิกส์ database.otop@gmail.com

๘. ระยะเวลาการใช้เครื่องหมาย

ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ที่ได้รับการพิจารณาให้ใช้เครื่องหมายมีสิทธิใช้เครื่องหมายภายในกำหนดเวลา ๒ ปี เมื่อครบกำหนดแล้ว มีความประสงค์จะใช้เครื่องหมายสามารถยื่นขอใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ใหม่ ตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่กำหนด
